

21. YÜZYIL İNSANI

Dr. Cüneyt Ülsever'in 27.10. 2010 tarihinde gerçekleştirdiği konferans metnidir.

Atılım Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. İsmail Bircan: “21. Yüzyılda İnsan” konulu konferansı vermek üzere davet ettiğimiz Sayın Ülsever bu talebimizi kırmadan geldiği için önce kendisine hoş geldiniz diyorum teşekkür ediyorum. Kendisiyle uzun bir dostluğumuz var 15 yıla dayanıyor GAP çerçevesinde birlikte olmuştuk ve kendisinin aynı zamanda ben değerli bir okuyucusuyum. Yani Hürriyet gazetesine başladığından beri yazılarını takip ediyorum. Gerçekten dünyada iki şey hızla değişiyor bir teknoloji hızla değişiyor, ikincisi de ekonomiler ve idari yapılar yönetim biçimleri değişiyor. Dolayısıyla üçüncü bin yıla girdiğimiz bu dönemde 21. yüzyıl biliyorsunuz üçüncü bin yılın başlangıcı üçüncü bin yıl döneminde insan nasıl olmalı bu konuda bize bir konferans verecek. Sadece derslerde değil bu tür etkinliklerde de kendimizi fark yaratır hale getirmek zorundayız. Çünkü buradan mezun olduğunuz zaman iş ararken istihdam konusunda çaba gösterirken fark yaratmak durumundayız. Bu farkları da bu tür etkinliklerle kendimizi geliştirerek kişisel kariyerimizi geliştirerek kişisel performansınızı arttırarak sağlayacağız. Dolayısıyla 21. yüzyılda insan iyi yetişmiş katılımcı sorumluluk sahibi ulusal ve evrensel değerler yanında demokrasiyi de özümsemiş ve bütün bu değerleri özümsemiş bir şekilde yapabilen insan tipi amaçlarından sapmadan ama uzlaşmayı da bilebilen insan tipi; ben hedeflerime yönelirken farklı gruplarla da anlaşabilmeliyim kendimi amaçlarıma yönelik olarak daha ileri götürebilmeliyim sorusuna da cevap aramak zorunda. Dolayısıyla bu iyi yetişme üniversitelerin görevi sorumluluk sahibi yapma bireyin üniversitelerin görevi olduğu kadar bireylerin görevi ulusal ve evrensel değerleri özümsemiş ve insan olmanın ne anlama geldiğini bilen insan tipi yetiştirmek durumunda hızlı rekabet zaten bunu zorunlu hale getiriyor o nedenle bu konferans bugün çok önemli.

Dr. Cüneyt Ülsever 1951 yılında Ankara'da doğdu. Lise eğitimini Robert Kolejde tamamladıktan sonra Boğaziçi Üniversitesi İktisat Bölümünü bitirdi. Yüksek Lisansını The Johns Hopkins Üniversitesi'nde Uluslararası İlişkiler ve Colombia Üniversitesi'nde iktisat alanında tamamladı. 78–83 yıllarında Harvard Üniversitesi'nde İnsan Kaynakları Ekonomisi konusunda doktora yaptı. 83–97 yıllarında çeşitli kademelerde yöneticilik görevlerinde bulunan, 97–99 yıllarında danışmanlık yapan Ülsever, 99 yılından bu yana Hürriyet gazetesinde ve Daily News gazetesinde köşe yazarlığı ve İnsan Kaynakları danışmanlığı görevlerini sürdürmektedir.

Hürriyet ve Daily News Gazetesi Yazarı ve İnsan Kaynakları Danışmanı Dr. Cüneyt Ülsever: Üniversitelere gelip konuşma yapmayı çok seviyorum nedeni öğrettiğim için değil öğrendiğim için. Gerçekten üniversitelerdeki genç beyinlerin benim anlattıklarımı verdiklerini reaksiyonlar tepkiler bana öğretmekten çok öğrenme zevkini veriyor. Bu bakımdan lütfen beni benim açığımı aramak üzere dinleyin. Yani nerede mantık çelişkisi içine girecek nerede bir dediği bir dediğini tutmayacak nereyi yanlış söyleyecek o anlayış içinde dinleyin. Zaten sizin üniversitede göreviniz de bu soru sormaktır. Cevaplarını da aramak üzere buradasınız. Bulmanın nasip olup olmayacağını da bilmiyoruz. Benim bulunduğum doktora yaptığım Harvard Üniversitesi'nde burada soru sorulur cevap aranır diye yazardı bakın cevap bulunur

diye değil. 21. yüzyıl ve onun yaratacağı insan tipolojisi konumuz bu, bunu anlatmak istiyorum sizlere. Ama en çok benim keyif alacağım bölüm sonradan sizin bana yönelteceğiniz eleştiriler sorular veya sizin yapacağınız gözlemler söyleyeceğiniz sözler. Yani illa da soru sormak üzere parmak kaldırmanız ne bileyim ben yer almanız gerekmiyor. Hayır, benim de görüşüm böyledir, ben de bu şekilde düşünüyorum demek pekala sizin hakkınız. 21. yüzyıl ve yeni insandan bahsederken önce şunu kavrayalım; 21. yüzyılı ifade eden mantık tamamen matematiğe dayanan bir mantıktır. İnsan aklının yarattığı kavramlarla ilgili bir kavramdır. Yani her yüz yıl bir asır haline gelir bunların on tanesi bir araya gelirse bin tanesi de yeni bir milenyum yaratır mantığı üçüncüyü bin yıl girdiğiniz mantığın baştan böyle tarif ettiğimiz için bu böyledir. Yani muhakkak onun temelinde birtakım ölçümler var ama pekala günün tamamının 24 saat değil de 36 saat olacağına dair bir sistem de kurabilirdik. 60 saniyeyi başka türlü de ölçebilirdik. Onun için ilk önce bir kere 21. yüzyıla giriyoruz derken esasında hiçbir şeye girmedığımızı fark etmek lazım yani dünya devran devam ediyor. Başka bir kurgulamada işte 36. yüzyıla 3. yüzyıla 5. yüzyıla da olabilirdik başka bir matematik sistemiyle hareket etseydik şayet. Peki, niye ben buna rağmen 21. yüzyıl vurgusu yapmayı tercih ettim konuşmam da hemen şöyle izah edeyim. Beni ilgilendiren insan hayatında veya tarihin bütününde. 21. yüzyıl diye yeni bir şeyden bahsedebilmemiz için bence matematik bize yeteri kadar yardımcı değil o bir konsept olarak var. Hakikaten 31 Aralık akşamı evde eğlenmeyi çok seviyoruz ve yeni bir şey başlayacağına içimizde hissetmek istiyoruz yeni umutlara vasıl oluyoruz. Ama bakın yani 31 Aralık yeni yıl dediğimiz zaman Christmas diye tabir edilen şey bize neyi hatırlatıyor hemen kış değil mi? Avustralya yazın giriyor yeni yıla. Sabah otelde konuşuyordu iki kişi biri Avustralya'dan geliyor orada yaşıyor herhalde dedi ki şimdi bizde yaz başlıyor. Ben gideceğim deniz mevsimi başlayacaktır. Buna ölçü veren matematik kafamızın düşünce sistematiğinden ortaya çıkan bir şeydir. Yani 31 Aralık'ta 2011 yerine ben öyle bir sistem kurabilirim ki 1327'ye de girebiliriz. Peki, ortada somut bir şey var mı bir şeyin önemini çizmek için? Bence ne zamanki insanoğlu kendi tarihinde daha önce yapmadığını yapmaya başlarsa esas dönemeçler orada yaşanıyor tarihte. Yani daha evvel olmayan bir şey ortaya çıktığında yeni denen nesne orada başlıyor. Siz hatırlamazsanız rahmetli Adnan Kahveci diye bir adam vardı o çok mucit kafalı bir bakandı ülkeye kivi getirdi. Türk insanı kivi yemeğe ne bileyim ben 1986'da başladı örneğin ve o çok yeni oldu. Yeni olduğu içinde insanlar manavlara gidip kivi var mı diye sormaya başladılar. Ama aynı adam üç ay evvel bu tarihten üç ay evvel hiç kivi lafını bilmiyordu. Yani manava gidip sende kivi var mı diye sormuyordu. Yeni daha evvel olmayanı insan hayatına girişi insanın hayatını en fazla etkileyen nesnedir bu belki de bu konferansın temel şeyi bu. Ne demek istiyorum? Sanayi Devrimi diye yeni bir şey başladı zamanında biz sadece kitaplarda okuyoruz. Birden bire arabalar veya üretilen metalar çok sayıda üretilmeye başlandı. Teorik olarak bakın bir araba bir kişi tarafından da üretilbilir teorik olarak düşünün. Hani gidersen ustaya ağabey bana bir araba yapar mısın? Yaparım. Ne zaman geleyim? Vallahi 9 ay 10 gün sonra gel bizim çocuklar bebekler aynı zamana rastlar. Kaça yaparsın? İşte 250 bin dolara yaparım. Ama yapar mı yapar fakat bu bir ekonomi yaratır mı 250 bin doları kim verecek kim 9 ayda araba üzerine çalışacak ne olur böyle çok özel eser hani ressamların yarattığı gibi şeyler olur. Ama bu bir devrim yaratmaz. Ama ne zamanki Fiat fabrikasında günde 250 araba üretilmeye başlandı ve bu arabalar kredi sistemleriyle insanların üst katmandan başlayıp aşağıya doğru inmeye başladı, o zaman hayatımıza yeni bir şey girdi televizyon da böyle bilgisayar da böyle. Sanayi Devrimine girilirken bir şeye daha dikkat edelim.

Selamünaleyküm bu sabah itibariyle Sanayi Devrimine girdik diye de bir tartışma olmadı. Belki Sanayi Devriminin adı Sanayi Devrimi olup bittikten yüz yıl sonra kondu. Yani bu değişimlerde böyle sabah kalkıyorsun hadi müjde müjde müjde bugünden itibaren araba fabrikalarda üretilecek hepimiz bunun sahibi olacağız diye bir mantığımız yoktu. Ama birden birileri yorumcular tarihçiler sosyal bilimciler dediler şu tarihlerden sonra insanın hayatında çok temel değişiklikler olmaya başladı çünkü çoklu üretim başladı. Çoklu üretim ve onun yarattığı dalgalar mesela ne yaptı daha evvel hiç ortada yokken Orta Doğu'yu dünyanın merkezine koydu. Çünkü oradan çıkan bir siyah su insanın üstüne bulaştığı zaman insanı sadece kirleten bir su dünyanın enerjisinin merkezi oldu. Şimdi dünya birbirini yiyor Orta Doğu'ya kim hükmedecek diye. Ama 15. yüzyılda Osmanlı Sarayının önünde Orta Doğu'daki petrol hiçbirimizi ilgilendirmiyordu. Hatta öyle bir rapor var ben görmedim. Padişah merak ediyor bu İngilizler Avrupalılar bu kara suyu niye ilgileniyor diye bir heyet yolluyor Orta Doğu'ya. Orta Doğu'da onlar incelendikten sonra gelen heyet bu kara bir sudur insanı kirletir toprağın altını kazmanız lazım çıkmasın diye hani boş verin diye padişaha rapor veriyorlar ve padişah da madem böyle ben petrole boş vereyim diyor. Yeni olan insanı etkiler tekrar edeyim bu cümleyi ki ondan 21. yüzyıla dönersek ne oldu da bunun altını böyle çizme gereği duyuldu dediğinizde bence bir sürü şey oldu adını daha koyamıyoruz. Ama iki tane benim yakalayabildiğim yeni var artık hayatımızda. Hani siz farkında olmayabilirsiniz ama belirli bir tarihten sonra ihtiva ediyor. Yani daha evvel bilmediğimiz, bilmediğimiz için kullanmadığımız ama bilip öğrendikten sonrada hayatımızı alt üst eden bambaşka hale getiren benim görebildiğim kadar iki tane yeni var. Bu yenilerden bir tanesi o güne kadar olmadığı şekilde dünyanın tek ve ulaşılabilir pazar haline geliştir birincisi bu. Ne demek istiyorum belki daha kolay anlaşılabilir. Daha evvel bildiğiniz gibi kapitalist dünya sosyalist dünya vardı, bunların pazarları birilerinden farklı ayrıydı. Birbirlerinin pazarlarına geçiş kuralları vardır. Herkes oraya ulaşamıyordu. Ama ulaşılabilir kelimesi bence tek kelimesinden daha önemli bu insanlığın bilinci dışında kendiliğinden icatlarıyla oldu. Dünyanın her yeri herkes için pazar haline gelmeye başladı. Yani Gana'nın kapitalizmle mi sosyalizmle mi yönetildiği bizi hiç ilgilendirmezken Gana'nın nerede olduğunu bilmezken Gana'da Türkiye için bir pazar Türkiye'de Gana için bir pazar haline geldi. Düşünün bir kasaba 10 bin kişi yaşıyor bir tane ayakkabıcı var orada ayakkabı üretip satan adam. Herkes ayakkabısını ondan alıyor. Bir gün Ahmet Ağabey geliyor ayakkabıcıya ayağında yeni bir ayakkabı var ondan alınmamış. Ağabey diyor şehre mi gittin de aldın bu ayakkabıları. Hayır, hiç kasabadan ayrılmadım. Ne yaptın da bu ayakkabı sana geldi? Vallahi diyor geçen akşam Hacı teyzenle beraber biz Mekke Medine'de hacin etrafında dini yerlerimizi gezerken birden bire dikkatimi çekti. Makedonya'ya da ayakkabıcı senin 25 liraya sattığın ayakkabıyı 20 liraya satıyor. Sanal ortamda ayağıma girdim hatta nasırım içinde bir düzeltme yapacaklarını söylediler. Renkler arasında kırmızı rengi seçtim elektronik postayla paramı yolladım iki gün içinde de ayakkabı ayağıma geldi. Ben ama hiç kasabadan çıkmadım. Ayakkabıcı şaşırıldı. Ben zaten 21 liraya mal ediyorum ayakkabıyı 25 liraya satıp ancak geçimimi sağlıyorum. Nasıl oluyor da bu ayakkabı bir başka ülkede 20 liraya satılıyor? Hemen o da o ayakkabıcının Ahmet Ağabey'den web sayfasını alıp oraya giriyor kardeşim diyor sen nasıl bu işi 20 liraya hani satıp hem kar ediyorsun paranı kazanıyorsun hem maliyetini çıkarıyorsun? Cevap veriyor diyor ki Arjantin'de bir derici var inanılmaz güzel derileri var dünya piyasasının %20 altına satıyor. Şimdi ben bu hikayeyi uydurdum. Amma attın be Cüneyt böyle bir şey olmaz diyebilecek biri var mı aranızda? Şimdiden bakın yani kitap satar mesela artık giyim kuşam da satılmaya başladı.

Yani dünyanın herhangi bir yerinden o bir tane şey var çok gençler meraklı buraya yazıyorlar firma var Amerika'da. Geçenlerde bir arkadaşımın oğlunda gördüm onun t-shirtünü dedim acaba yani sana New York'tan biri mi geldi, dedim. Yok ağabey postayla istedim. Bana gönderdiler bende giyiyorum dedi. Yani o t-shirt sadece New York'ta satılıyor olsa bile onun öyle olup olmadığını bilmiyorum ama İstanbul'da oturan bir vatandaş pekala oradan onu alabilir. Bu şimdi birinci gözlem bu daha evvel yoktu düşünün. Yani Gana pazarının istediği kadar açık pazar olsun Türkiye bilmem Gana'yla elli bin defa el sıkışsın Anadolu'nun ücra bir kasabasına bir adamın Gana'dan gidip ayakkabı satın alması ve böyle bir kavram yoktur. Ancak ne olabilirdi toptan Gana'dan ayakkabı ithal edilir. İthal müsaadesi çıkarsa çıkar o gelir de dağıtım uğrarsa uğrar öyle girer Gana Türkiye pazarına. Ama kimse hiçbir şey yapmadan hiçbir bürokratik işlem olmadan Gana'nın pazarına ulaşabilmek artık çok yeni bir imkan. Peki, bu imkanın sonucu ne? Hangi kelimeyi çağrıştırdı bu imkan? Tersten sorayım kasabadaki tek ayakkabı satan mağazanın Gana'daki ayakkabıcının nesi oldu? Şimdi bu yeni olanda birinci çıkarım birinci sorun çünkü insana geliyoruz. Artık bundan böyle dünyada herkes herkesin rakibi oldu, bundan kaçmanız bana ne ben oynamıyorum demeniz meclise gidip duvarları yükseltin öyle bir karar alın ki başka mal bize Türkiye'ye gelemesin demenizin aynısıdır. Bunu demenizin hiçbir anlamı yok. Biraz daha zihninizi geliştirin. Atılım Üniversitesi'nden iktisat diplomasını aldınız kasabaya gittiniz. O kasabaya ait milletvekilinden de hamili kart yakınımıdır diye alıp cebinize koydunuz. Oradaki tek fabrikanın patronunun önüne çıktınız ben ana iktisatçıyım derecem de çok iyi bana bir iş ver dediğiniz kaç para istiyorsun dedi. Atıyorum rakamları bildiğimden değil çok da mütevazî davrandınız 500 dolara çalışırım ayda dediniz. Adam döndü çok iyi olurdu ama 350 dolara Mozambik'den bir çocuk geldi standart testlere baktım standart testlerde aldığı netice çok iyi 350 dolara da çalışırım dediğine göre kusura bakma o görevi ben Mozambikli çocuğa vermek zorundayım. Yeni cevap çok yakında alacaksınız. Yani sizin elinizdeki diploma yerine bilgisayarda işte parasını yatırıp geleceğini standart, evrensel, iktisat mühendislik makine mühendisliği aklınıza gelen bütün mesleklerdeki test sonuçlarını aynen TOFEL'da aldığınız gibi o elinizdeki belgeyle de dünyanın herhangi bir yerinde bir işe başvurabileceksiniz ama tersi de olabilir. Peki, o çocuk direnmek için dedi sen o Mozambikçe biliyor sen Türkçe biliyorsun nasıl konuşacaksınız. Vallahi 50 dolara bir aleti benim cebime koydular, onun cebine de koydular. Ben Türkçe anlatıyorum o Mozambikçe anlıyor, o Mozambikçe konuşuyor ben de Türkçe anlıyorum, dil problemi de yok. Yani yakında bir TOKİ'ye sokarsak birde buna bir kız bulursak geriye bir tek beyaza boyaması kalıyor onun dışında senden benden hiçbir farkı yok. Bu kelime ve rekabet hiç beyninizden çıkmasın. Artık herkesin ister ayakkabı üretin, ister emeğinizle çalışın, ister mesleğinizi satın sizin yettiğiniz dünyada sadece sizin memleketinizdeki insanlar değil bütün dünyadaki insanlar sizin rakiplerinize olmaya başlar. İkinci ek nedir birinciyi kenara koyduk. Birinci neydi dünyanın her yeri artık ulaşılabilir tek pazardır. İkinci yeni olan ne bu yüzyıla ait olarak ikincisi de bilgiye ulaşım maliyetiniz sifıra yaklaşmasıdır. Bunlar tamamen benim uydurduğum kavramlar bir yerden almadım. Bilginin maliyetini sifıra yaklaşmasıdır. Ne demek istiyorum? İktisatta giriş dersi üniversitede ders olarak okutulabildiği gibi bir bilgisayar alanından o kitabın kendisi pekala okunacak hale getirebilirsiniz. Malatya Üniversitesi şimdi Ergenekon'da yatan Rektör Hoca beni gezdirmişti orada bir bilgisayar bölümüne gittik. Vallahi yılda 100 bin dolara bile bütün dünyada yayınlanan her meslekteki şeyler makaleleri satın alabiliyorsunuz. Hocalara ve öğrencilere galiba belirli bir kod veriyorlar. Hani illa ekranda okumayacağım diyorsan ondan indiriyorsun akşam da hoca gidiyor evinde okuyor ne bileyim öğrenci gidiyor yurdunda okuyor.

Yani dünyadaki üretilen bütün bilim alanlarındaki bilgi Malatya Üniversitesi'nin hocalarının ve öğrencilerinin emrine amade vaziyette, bu ne demek veya ne ile mukayese edelim. Diyelim ki ben Boğaziçi'nde okurken iktisat üzerine çıkan dergi üç aylık journal'lar çıkar bunun üniversiteye ulaşması için Rektörlük, Milli Eğitime yazar sonra Maliye yazar. Maliye'den 50 dolar ödeme çıkar bununla üniversite dergiye abone olur. O da postayla üç buçuk ayda gelir. Yani sizin elinize o dergi geçtiğinde bir yeni sayısı çoktan üç aylık dergi basılmış olur. Ders nasıl okutulur veya bilgi nedir, bir bilen vardır onlar profesör doçent yardımcı doçent denir birde öğrenen vardır ona öğrenci denir. Bilen bilgiyi öğrenene aktarır öğrenen de bu bilgiyi alıp almadığını adına imtihan dediğimiz eylemle öğretene gösterir ve bütün bununla müfredatın yıl içinde tamamlanırsa dört yıl bitince insanın eline iktisatçısın, mühendisin, bilmem neyi varsa bir sertifika verir, adına da diploma denir. O diplomaları da çok sevdiğimiz için çerçeveletip duvarlara asarız. O halde eski mantıkta bilgiyi alıp kendi beynine bilgi haznesine koymuş adam adına hala okumuş adam dediğimiz adamdır. Şimdi bunlardan da az yetişirdi. Ben mahallemin az yetişen iktisatçısı olduğum için mahallenin en güzel kızını aldım. Fakat gel zaman git zaman içinde ikimizde bilgisayar vasıtasıyla başka bilgilere ulaşmaya başladık. Bir gün karım bana geldi o kadar böbürlenme dedi. Yani sen o kadar iyi bir iktisatçı değilsin dedi. Bende sinirlendim o kadar böbürlenme sen de o kadar güzel bir kadın değilsin, dedim. Çünkü ben daha güzel kadınları görme imkanına ulaştım. O da iktisat üzerine neler üretiliyor, neler okunuyor onlara ulaşma imkanına sahip oldu. Benim ona veya onun kendisini bana yutturma imkanı kalmadı. İstediyin yerden iktisat bilgisi istediğin yerden mimari bilgisi alabiliyorsun. Örneğin ben bir tane site buldum ameliyat öğretiyorlar. Birde enayi bulursam deneyeceğim oradan okuyup onu da başarısam diyeyim. Mesela şeyime kartvizitime yazar -ameliyatçı diye yazdıracağım. Akşamları 17.00'den sonra da birkaç günde üç tane ameliyat çıkarsam epey karlı olacak; hakikaten nasıl ameliyat yapılır diye siteler var. Benim gibi vesveseli adamlar için de yani ben devamlı her ay başka bir kanser olurum kendi zihnimde. Şu kanser bu kanser bilmem ne böyle hemen ben bakarım oralara bütün hepsi hakkında bilgi var dörtte üçü hep tutuyor bende. Kesin ben oldum diye kendi teşhisimi akşamüzeri koyuyorum. Sonra bütün gece hanım sen manyaksın delisin, değilsin diyor ertesi gün bir bakıyorum başka bir şey buluyorum ama bilgi var. Bilginin ulaşılması bu kadar kolaylaşınca bizlerin varlık nedenimiz bilginin sahibi olmaktan çıkınca çünkü herkes olabiliyor bilginin sahibi. Peki, biz boşa mı düştük? Hayır. Hatta onun için üniversitedesiniz. Artık bilginin yorumlanması kullanılması analiz edilmesi ön plana geçiyor. Bilgi herkese ait olduğu için sen çalıştığın yere yaptığın işe farkını gösterebilmek için aynı bilgiyi farklı yorumlayabileceğini farklı derken olumlu anlamda farkı yorumlayabileceğini gösterdiğin zaman kabul göreceksin adam olacaksın. Benim dönemimdeki gibi işte ben iktisatçıyım. Yemezler diyecekler sen bize bir iktisatla ilgili farklı bir şey yap ki biz senin burada istihdam edilmene değer bulalım seni. Meramım yine bir örnekle söyleyeyim düşünün aynı fakültede aynı dersleri okuyup aynı kitapları çalışıp aynı kadavralar üzerinde deneyimlerini yapmış beş tane doktor aynı kasabada muayene açtığını düşünün. Bir müddet sonra aradan 6 ay geçtikten sonra her şeyleri eşitken bunların arasında bir reyting başlayacak değil mi? Yani benim başım ağrıyacak bu iş sistem böyle çalışır. Adın neydi? Gökhan. Başım ağrıyor, ne yapayım ne yapalım bakıyor Gökhan'ın geçenlerde başı ağrımişti. Gökhan'a telefon ederim sistem böyle çalışmaz mı? Gökhan der ki ağabey aman Allah aşkına Doktor Ahmet'e gitme ben gittim beni beter yaptı aman Doktor Mehmet'e git. Allah var adamın teşhisi de tedavisi de farklı beni rahat ettirdi 50 Lira fark alıyor ama yani hiç değmez hani varsa gücü böyle verme o 50 Lira farkı kendini başka kötü doktorlara teslim etme.

Bir müddet sonra teşhis ve tedavileri farklı olduğu için aynı okuldan aynı yıl aynı hocalar aynı kitaplarla mezun olan beş doktorun arasında bir reyting var. Teşhis ve tedavi de farkını fark ettiren doktor hem muayene ücretini arttıracak hem de kendine olan talebi. Tıp dünyası böyle çalışmıyor mu? Hürriyet gazetesinde ben çok iyi keserim asarım diye doktor ilanı gördünüz mü? Bazen hastanelerin çıkar, değil mi? Onun dışında işte ben Doktor Ahmet vallahi benim basuru geçirme gücümün üstünde hiç kimse yoktur müracaat şuraya, referanslarım da zaten hasta Mustafa'yla hasta Alaaddin'dir böyle bir reklam yok. Tam tersine piyasanın kendi içinde fısıltılarla yürütmüş olduğu bir hastalık oldu mu insanın aklına daha evvel o hastalığı kim geçirdi ne yaptığı gelir, ona sorarsın hatta biliyorsan bilen bir hasta var mı diye arkadaşına sorarsın, böyle bir şey yaşamış bir adam var mı diye. Bende bunu kastediyorum teşhis ve tedavi ne demek? O beş doktorun aynı bilgiyi farklı yorumlamaları hasta lehine farklı yorumlamaları katma değer yaratmaları tabii ki bu katma değer de karşılığını almaları. Şimdi arkadaşlar sizin de yapmanız gereken, o beş doktor gibi onlardan bir tanesi gibi dördünden farkınızı ortaya koymanız lazım. Üniversiteye buraya bilgi almak için gelmiyorsunuz hiç zahmet etmeyin. Hemen web sayfalarından o bilgileri bulursunuz. Burada o bilgiyi tartışmak, analiz etmek ve olumlu anlamda kullanmak bu becerileri üç tane beceriyi kazanmak üzere geliyorsunuz. Bu becerileri kazanamadığınız zaman buradan ben sadece bilgi aldım dediğinizde piyasadaki karşılaşacağınız ilk tepki ne yapalım yani günde bin tane hukukçu müracaat ediyor üç yüz tane iktisatçı müracaat ediyor sen farkını göster bize. O halde sizin işiniz farkın farkını fark etmenizdir. Bunun içinde ilk sormanız gereken soru kendinize ben kimim diye sormaktır, ben neyim ne işe yararım? Benim farkım ne? Ben bu farkı nasıl kullanabilirim? Bu soruyu sorabilmeniz için de yeni Türkçesini çok beğenmiyorum ama kullanacağım birey Osmanlıcasıyla da söyleyeyim şahsiyet olmanız gerekir. Yani sizi diğerlerinden farklı kılan bunlardan bir kısmı tabiatın gelendir. Fakat tabiat kalleştir geri alır yani onlar hep sizde kalmaz. Ben güzelim ben yakışıklıyım ben şuyum, ben buyum, uzun boyluyum, ne bileyim ben şişkoyum, ben zayıfım onlar Temel'in tabiriyle geçicidir. Ama bakım kalıcıdır bir tek engel bunamadır, bunadığınız zaman zaten sizde farkına varmıyorsunuz bunadığınızın en güzel hastalık bunama etrafınıza çektiriyorsunuz sadece. Bunun için benim sizden ricam üniversitelerde birer şahsiyet olmaya çalışın. Mimar, mühendis, iktisatçı olmaktan önce bir şahıs olmaya çalışın. Mecazi anlamda söylüyorum. Tek başınıza bir boy aynasının karşısına geçip çırılçıplak kendinize bakmanızdır benim eksikim ne, farkım ne hangi eksikimi tamamlamam lazım, hangi farkımın üzerine gitmem lazım. 21. Yüzyılın İnsanı olabilmek için tüm dünyayla rekabet edecek güce sahip şahsiyetler yani bilgiyi farklı kullanacak analiz edecek farklılık üretecek insanlar olmanız lazım. Yoksa iktisatçı olarak pekala bende bir getir götür görevi de bulursunuz hiç önemli değil. İşsizlikten bahsetmiyorum. Yani ne olacak dosyayı bari İktisatçı Ahmet götürürsün derler bunun karşılığında da size bir ücret verirler. O zaman sadece akşam eve gidip diplomasını seyreden meşrebine göre onun karşısında bir duble rakı veya bir bardak çay içen adamlar haline gelirsiniz. Ne işim var benim bu dünyada diye sorgularsınız. Yalnız 21. yüzyılda unutmayın şahsiyet birey olmanız içinde en az bir kere aşık olmanız gerekir.

İbrahim Aba: Ben Tasarım okumak istiyordum, ailevi nedenlerden dolayı okuyamadım. Hukuk okuyacaksın dediler, Hukuka giremedim İktisatı tercih ettim ama sevmiyorum ve 8 yıldır okuyorum. Benim sormak istediğim 21. yüzyılda hani şahsiyet olma adı altında bir şey söylediniz şahsiyet olun dediniz işte dünyayla baş edin. Tasarım okumak istiyorum Amerika'ya gideceğim böyle düşünüyordum ama ailem

maddi olarak bana destek çıkmıyor çıkmayacak da çünkü 8 yıldır okul okuyorsun biz artık karışmıyoruz diyorlar. Şimdi paranın önemi ne 21. yüzyılda hani şahsiyet olunacaksa. Tasarımcı olmak istiyorum. Ünlü bir tasarım okulu da buldum. Oraya da gitmek istiyorum ama para yok; bunun önemi nedir 21. yüzyılda şahsiyet olmak için paranın önemi rolü nedir, para olmadan şahsiyet olunabilir mi?

Dr. Cüneyt Ülsever: Hani bir şarkı da deniyor ya; Parayla Saadet Olmaz, sende diyorsun ki parasız saadet hiç olmaz. Şimdi birincisi şunu de babana gidip babanın maddi durumu müsaitse; baba 8 yıl senin için okudum biraz para ver 4 yılda kendim için okuyacağım. Bence bir pazarlığa açık olmanız lazım. Baba senin için aldım bu diplomayı getirdim koydum buraya şimdi birde kendi istediğimi yapayım birincisi bu. İkincisi atlayıp kendin gideceksin oraya. Ben bulaşıkçılık, kapıcılık, gece bekçiliği, çocuk bakıcılığı, ev temizliği yaptım. Babam devlet memuruydu. Yani adamın bana 1 dolar ayıracak durumu yoktu doktoramı da yaptım. Gittiğin zaman birden bire şaşıracaksın Amerika'da kendin gibi bir sürü insana rastlayacaksın. Belki iki sene sadece çalışıp para biriktireceksin okulun ilk ücretini ödemek için, deneyeceksin. Denemedin, ağalık falan var mı soyda? Toprak var mı? Bir ikinci yolda bunları yani ben köylülere ulan ben Tasarım okuyacağım ne diyecekler. Hakikaten öyledir diyecekler. Hayat senin sen seçeceksin. Ama ben sana şeyi tavsiye etmem yani yani babana sunu söyle 21. yüzyılın bir müddet sonra baban rahmetli olacak benim gibi. Yine senden inşallah az yaşayacak sen daha çok yaşayacaksın. Baba bak 21. yüzyılın bir kısmını sensiz devam ettireceğim. Yani onun için de bana fırsat tanı diyebilir pazarlık yapabilirsin. Ama dediğim gibi yani al çantayı eline git bakalım ne oluyor bir dene.

Elif Kalaycı: Bunları sınıfta çok söylüyorum ben öğrencilerime. Fakat şöyle bir soru geliyor. Yani ben onlara özellikle birde şunu söylüyorum. Bir iş bulabilirsiniz hasbelkader bir şey olur ama sevdiğiniz işi kendinizden verdiğiniz zaman mutlu olduğunuz, akşam eve gittiğinizde gene o işi yapayım dediğiniz işi bulmak biraz zor. İnsanın sevdiği şey nasıl bulunuyor? Ben kendim çok zaman ödeyerek buldum bunu yani bende Boğaziçi mezunuyum. Bende gittim Amerika'ya. Ama Amerika'ya giderken hiçbir şey bilmiyordum döndüğümde de bilmiyordum. Hasbelkader ben öğretmeyi okulda olmayı çok seviyorum dedim ama öğrencilere söyleyemiyorum nasıl bulacaklarını bilmiyorum. O yüzden büyüklerimize herkese soruyorum ki değişik işlere girebilirler deneyebilirler. Yani kendilerini nasıl tanıyacaklar? Sevdikleri işi nasıl bulabilirler? Siz İktisadı seçtiğinizde iktisadı seveceğinizi biliyor muydunuz, yoksa İbrahim gibi ne yapalım iktisada gönderdiler iktisat okuduk sevmek zorunda mıyız?

Dr. Cüneyt Ülsever: Bende hemen maceramı anlatayım. Ben üniversiteyi bitirirken Boğaziçi'nden Şerif Mardin Hoca bana dedi ki senin Sosyolojiye çok yatkın bir beynin var. Benimde orada etkili olduğum üniversiteler var Amerika'da sosyoloji doktorası yap dedi. Bende eve geldim babama babam lise mezunu bankacıydı, memur. Baba dedim ben sosyoloji doktorası yapacağım. Sosyoloji doktorası yapan ne olur dedi. Sosyolog olur dedim. Peki, sosyolog ne iş yapar? Düşündüm düşündüm öğretmenlik yapar, yok dedi sen İktisat oku öğretmenliğin yanında bankacılık da yaparsın ve hayatta yaptığım en kötü şeylerden biriydi bu. Onun sözünü ben dinledim. Babamın hiçbir lafını dinlemeyen ben o lafını dinledim. Bugünkü aklımla sorulsaydı. Evet, çok güzel bir şey söylüyorsunuz. Mesela sosyoloji veya mukayeseli edebiyat okurdum. İktisat okumazdım katiyen iktisat üzerine doktora yapmazdım. Ben cevabını veremiyorum çocuklara dediğiniz sorunun cevabı yok onun için veremiyorsunuz.

Yani 60 yaşında da veremeyeceksiniz. Ama bence hayatın en güzel tarafı bu hayatın en güzel tarafı bulmak değil hocam aramak.

Elif Kalaycı: Nasıl arayacaklar?

Dr. Cüneyt Ülsever: Önce şahsiyet olacaklar. Önce oturacaklar beyefendi gibi ben bunu sevmiyorum seviyorum diye kendilerini analiz edecekler. Kendileriyle konuşacaklar. Benim bir oğlum var şu anda Amerika'da Tasarımcı olarak çalışıyor. Ben ona ne yapacaksın dediğimde, ben iktisat okuyup da senin gibi bir herif olmak istemiyorum dedi. Suratıma söyledi. Ben tasarım okuyacağım dedi. Geldi burada Bilkent'te tasarım okudu sonra gitti yurtdışında Amerika'da orada yerleşti ve ben ağzımı katiyen oğluma açmadım. Vay sen niye tasarım okuyacaksın diye çünkü hayat onun benim değil. Benim onunla bütün ilişkim artık baba oğul yaptığı işi anlamıyorum bile zaten. Hani sorsa baba akıl ver bana dese oğlum ne bileyim ki bu konuda sana akıl vereceğim diyeceğim. Arayacaklar. Ama önce kendileriyle yüzleşecekler. Kendilerini bir birey olarak tarif edecekler. İlk önce şeyden başlasınlar eksikleri ne insanın. Benim Cüneyt Ülsever olarak eksiklerim ne hatalarım ne nerede yanlışım? Deneyecekler demin böyle bir kışkırtıcı cümle söyledim ama yemediniz. Aşık olacaklar. Çırilçıplak kalacaklar hayata karşı. Böğürlerine yumruk yiyecekler. Hayatı arayacaklar. Ben yazmaya müthiş meraklı bir adamım. 16 tane basılı kitabım var onlardan 5'i romandır. Ama 47 yaşında yazmaya başladım. 47 yılımı o anlamda boşa harcadım. Şimdide dönüp diyorum ki iyi ki 47'de yakaladım bu işi. Hani 59'da şimdi hala ben bir yazacak kitabım var diyebilirdim. Hiç hayatı yeniden dizayn etsem hiç üniversitede ders vermedim. Niye doktora yaptım? Sana iktisatçı olarak bana doktoradan kalan kalacak düşünmeyi öğreniyorsun şu anda hiç olmazsa akıl yürütmeyi öğreniyorsun öğreniyorsan onu bilemem. Onu hocalarına sormak lazım esas 8 yılda senin gibi birinin çok iyi olması lazım. Yani Tasarımla seni alıp doğrudan son sınıfa koyacaklar bu kadar bilen birini. Ama bazı soruların cevabı yok hocam onu söyleyin ne olur. Cevabı olmadığı için hayat güzel cevap olsaydı böyle burada bir makine olsaydı. Rektör Beyefendi Rektör Yardımcısı girin çocuğum bu makineden içeri çıktığınızda siz busunuz diyebilseydi çok düzgün işleyen ama tatsız tuzsuz bir dünya olurdu. Hepimiz birer robot olurduk. Doğruyu bilen ne yapacağını farkında olan robotlar olurduk ben öyle yaşamak istemiyorum. Bence siz devamlı bilmiyorum demeye devam edin.

Soru: Ben şimdi insan olacağım pardon yani şahsiyet olacağım yani birey olacağım. Ama bunda şimdi ailem mesela çok baskı yapmasa da ben evde baskısını hissediyorum. Burada ben konferansa katıldım böyle böyle öğrendim. İşte birey olmanın nedenlerini. Ama burada ailenin anne babanın görevi ne olmalı çocuk üstünde? Bende bunu anneme söyleyeyim ki annem de bana yardımcı olsun.

Dr. Cüneyt Ülsever: Sen ölene kadar annen baban yanında olacaklar mı senin? O güne bir gün hazırlanman lazım bir kere. Yani annen baban ne derse desin Allah geçinden versin ama bir gün aileden birden bire o ailenin olmadığını göreceksin. Annene babana şunu sor deki "Siz yok olduktan sonra ben ne yapacağım?" Cüneyt diye bir herif geldi git annene bunu sor dedi de. Hani sen bir gün olmayacaksın Allah seni başımdan eksik etmesin ama bir gün olmayacaksın. Ben bazen bakıyorum ki oğlumdan akıl alır hale geliyorum. Yani devran öyle bir değişiyor ki bir müddet sonra babalar çocuklarının çocukları olmaya başlıyorlar.

O gün geldiğinde ben size nasıl hizmet verebilirim? Bir tek yolu var müsaade edin ben ben olayım diyeceksin. Ama her elit de bir baskı var her yerde bu var ama yine de şahsiyetler ve bireyler yetişiyor. Yani şunu da söyleyeyim bizde birazcık seni kastetmiyorum çünkü tanımiyorum. Ama birazcık bizde kolaycılıkta var galiba değil mi? Yani ben şahsiyet olamıyorum çünkü bu böyle. Pazar akşamı köşeye sıkıştırdık Galatasaray'ı Fenerli olarak söylüyorum golü atamadık çünkü hakem müsaade etmedi. Bu böyle bahaneler uydurursun, hayır Fenerbahçe oynayamadığı için kazanamadı berbat bir futbol oynadığı için onun yerine işte top hakemin cinsel tercihindeydi. Ne bileyim ben top zaten yuvarlak mıydı ama biraz armut gibiydi. Galatasaray çok şanslıydı. Rüzgar bizim aleyhimize esiyordu. Bunu Türk insanı oryantal insan olarak çok üretiyoruz. Ama eminim her evde baskıcı anne ve baba var ve siz onlara baskıcı olmasına artık engel olamazsınız çünkü onların beyinleri öyle bir şekillendi ki onu yeniden şekillendirmeniz mümkün değil. Onun için yavaş yavaş dizginleri elinize geçirmeniz lazım katıyen terbiyesizlik edin saygısızlık edin onları kırın demiyorum. Ama bazen tavrınızı da koymayı kırmadan ve dökmeden Süleyman Demirel en güzel laflarından biridir kırmadan ve dökmeden tavrınızı koymayı becermeye başlamanız lazım bir gün hayatla sen yüzleşeceksin başka çaren yok.

Soru: Merhaba ben Uluslararası İlişkiler son sınıf öğrencisiyim. Şimdi ailelerin baskı yapması konusunu konuştuğunuzda bazen de gerçekten haklı oluyorlar. Mesela ben müzisyenim ve herhangi bir yerde şarkı söyleyebilmem için o yerlerin çok nezih gerçekten nezih yerler olması gerekiyor ve böyle bir yer bulması Türkiye'de zor yani sonuç olarak her yerde alkol alınıyor ve taşıyor bir şeyler yani kötü şeyler olabiliyor. Bir aile babasının da kızına bu konuda izin vermesi çok zor. Peki, haklı olduğu yerde bizim ne yapmamamız lazım gerekiyor yani böyle bir şey için ben kalkıp aileme hayır ben sizi dinlemeyeceğim. Ben şahsiyetim ben kendi başıma bir bireyim ve istediğimi yapacağım demem için ne gerekiyor ne yapmam lazım?

Dr. Cüneyt Ülsever: Ama sen cevabını vermedin mi zaten. Dedin ki o alkol alınan o kötü yerlerde benim oralarda şarkı söylememem doğrusu zaten dedin değil mi? Yani şahsiyet olunca annene rağmen yanlış yapın filan demiyorum öyle anlamayın. Siz zaten doğruyu aradığınız için şahsiyet olun diyorum ben. Doğrusu senin için oralarda şarkı söylemek söylememek ise doğrusu annen mi söyledin sen mi buldun arkadaşın mı söyledi hiç önemi yok. Ama mesela bak benim söylemeye çalıştığım şu yani annen diyelim ki tanımadan söylüyorum. Yani ben şarkıcı olmak istiyorum hayır külliye olamazsın. Yani böyle tavır kadıncağz koyuyor koymuyor anlamında demiyorum. Böyle durumlarda siz kendi isteklerinizi dile getirmekten geri kalmayın diyorum bunu çok samimi söylüyorum. Benim işte New York'taki oğluma yakın zamana kadar ben akıl verdiğimi zannederken şimdi gittiğimde ziyaretine beraber oturuyoruz şarabımızı alıyoruz karşımıza ve bir müddet sonra o bana akıl vermeye başlıyor ve bu söylediklerini de ben mantıklı buluyorum. Yani böyle bir devri devran var. Baba şunu fazla yapıyorsun işte kilona dikkat etsene, şu yazdığın yazı hani biraz sert değil miydi diye oda bana hesap soruyor. Hakikaten o gün sinirliydim diye de ben ona cevap veriyorum. Bunların hepsi her evde yaşanacak. Şahsiyet olmak anne babaya külliye itiraz etmek aileyle arayı bozmak değil katıyen tam tersine iyi geçinebilmek ama çatışma noktalarında da benim tavrım budur diyebilmek.

Soru: Yani benim demek istediğim şu yani Türkiye'de şahsiyet olmak çok da kolay değil.

Dr. Cüneyt Ülsever: Çok da kolay. Bak damarına basayım hiç katılmıyorum sana. Niyetin yoksa olmaz niyetin varsa olursun benim söylemeye çalıştığım bu hepimizde ben o gücü görüyorum. Şimdi sen olamam Türkiye’de olmak zor dediğin zaman esasında kendinize benim size inandığımdan daha az inandığınızı beyan ediyorsunuz. Ben hepimizin suratına buradan bakıyorum hepimizde birey olacak şahsiyet olacak güç akıl mentalite duruş var bunun zorlukları da var. Ama hepimiz isterseniz bunu olabilirsiniz. Şunlara katılıyorum ataerkil aile yapısı buna engel olmaya çalışıyor. Birer fotokopi yaratmaya çalışan eğitim sistemimiz buna engel olmaya çalışıyor değil mi hepimizin birbirine benzemesini isteyen bir eğitim sisteminden geliyoruz. Bunun için sizin işiniz bir ABD gencinden, bir Avrupa, İngiltere gencinden daha zor ama Suriye, İran gencinden de çok daha iyi. Burada bakın hamdolsun en azından oturup herkese istediğimi söyleyebiliyorum bunları konuşabiliyoruz. Ben diyorum ki size sizin kendinize inandığınızdan ben daha fazla inanıyorum o kadar muazzam bir dinamizm var ki sizde onun için üniversitelere gelmekten çok keyif alıyorum. Buradan çıktığımda ben kendimi daha dinamik hissediyorum. Ulan bende istersem vururum kırarım falan gibi duygu geliyor bana sonra akşam olunca eklem yerlerim ağrımaya başlıyor yok Cüneyt diyorum haddini bil çocuklar koşsun sen olduğun yerde dur.

Atılım Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğrencisi Mehmet Çeliksü: Az önce 21. yüzyılda insan olmanın öncelikle birey olmaktan ve bilgiye sahip olmak kadar onu kullanabilmek yorumlayabilmekten geçtiğini söylediniz. Bende onu şu şekilde tarif ediyorum daha doğrusu bu da benim tarifim sayılabilir. Şahsiyet olmak bilgiyi yorumlayabilmek kadar bu ikisine sahip olmakla birlikte kendimizi, çevremizi ve dünyayı değiştirebilecek güce de sahip olmak gerekiyor diye düşünüyorum. Şimdi arkadaşlarımızın çoğu aile içerisindeki baskılardan şahsi tercihleriyle ailelerinin karşılıklı çatışmasından bahsetti. Ben onun bir başka yüzünden bahsetmek istiyorum ve bir görüşünüzü almak istiyorum. Şimdi ailem ticaretle uğraşan bir aile uluslararası lojistik ticareti yapıyorlar Rusya’ya Gürcistan üzerinden. Yalnız geçmiş ticaret anlayışından farklı, yenilikçi her şey sürekli dönüşen hızlı değişim geçiren şartlara sahip. Geride kalıyoruz, sürekli zarara uğrayıp ama bir türlü ders çıkartamıyoruz. Bende az kalitede üniversitede okuyan işte bilgiyi erişme onu sahip olup yorumlama noktasında beceri sahibi olmayı aileye karşı burada da bir çalışma söz konusu oluyor onları dönüştürme onlara bunu izah etme bu noktada nasıl bir yol izleyebiliriz? Tabii ki şahsi fikirlerim de var ama bunların çoğunda hüsrana uğradığım için soruyorum. Yani o geçmişin kattığı tutucu zihniyete sahip büyüklerimize bu noktada nasıl yönlendirebiliriz bu bir. İkincisi az önce söylediniz hani fotokopi sisteminden bahsettiniz. Ben Uluslararası İlişkiler okuyorum. Mesela bilgisayar dersi alıyoruz biz. Tabii ki bilgisayar öğrenmeliyiz işte word, power point falan ama bilgisayarın içindeki vidanın yeri nerede olacak işte çok detay temel bilgiler benim neyime lazım olacak. Bize dünyanın gerçekleriyle alakalı daha kendimizi geliştirebileceğimiz bilgi vermek yerine ayağımızı bağlayan işte kafamızı sürekli meşgul eden bu dersi verelim ama nasıl verelim ezberleyelim çalışalım iki ay sonra unutulalım. Birazda bunun dışına nasıl çıkabiliriz bir sistem bu şekilde nasıl dönüştürülebilir etkisi nedir?

Dr. Cüneyt Ülsever: Şimdi bir bilgisayar yapmışlar her şeyi biliyor bugün beyefendinin dediği gibi Temel gelmiş bilgisayarın kulağına bir şeyler söylemiş bilgisayar dökülmüş. Demişler ki ne sordun buna ne var ne yok diye sordum. Senin sorduğun sorular da o kadar ağır sorular ki bunların içinden çıkmak mümkün değil. Ailenle ilgili konuya gelince, bence sen işi ele geçirene kadar sessiz ve derinden

gideceksin çok samimi tavsiyem bu, çünkü kimseyi belli bir yapıda belli bir süre sonra değiştiremiyorsun. Ben biraz ilgilendiğim için mesela baktım Türkiye’de şarap sektörü muazzam bir değişim içinde. Nasıl oluyor bu biliyor musunuz gençler geliyor çocuklar geliyor. Mesela bir tanesi yeni patron olacak kız yani patronun kız çocuğu. Onların gelişimi birden bire değişiyor her şey. Yani biz hep üzümümüzün kalitesinin çok yüksek olduğundan söz ederiz ama uluslararası piyasada katıyen rekabet edemediğimiz söylenirken o insanların çocukları yetiştiler ve bir gün gelip işleri devir aldılar ve şimdi gerçekten uluslararası seviyede rekabet edebilen şarapları yetiştiren ülke haline geldik. Bence değişim ancak böyle olur. Senin de hayatınla ilgili yapacağın iş de bilgilerinin daha fazla kar getirdiğini daha fazla para kazandırdığını göstermek ve yavaş yavaş baba anne yorulduz kenara çekilin biraz diyebilmek olur. Biliyorum çekilmek de istemezler çünkü insan yaşlandıkça arka plana geçmesi gerektiğini hazmedemiyor çok zor geliyor. Bence E Planı uygulayabilirsin. Üniversitelerde bilmiyorum bilgisayarın vidasını size öğretiyorlar mı? Bir tek bilgisayarı mühendislik dersinde öğretirler mühendislere öğretirler. Ama o bizzat o bilgisayarın içinden Uluslararası İlişkiler okuyorum diye her gün üç tane gazeteye baksan. İngilizce biliyorsun değil mi?

Mehmet Çeliksü: Zaten bilgisayar kullanıyoruz, biz sürekli takip ediyoruz ama benim orada söylemek istediğim bu durum okulun özelliği ile de alakalı bir şey Atılım Üniversitesi’ne özel olan bir şey değil. Uluslararası İlişkilerde okuyan öğrenci işte aldığı temel derslerin dışında makale okuyabilir, yazılar okuyabilir, yazarları takip edebilir, aylık veya haftalık dergileri takip edebilir bunlar üzerinde tartışma yapabilir. Ben son sınıftayım yıllarca bu konuda sıkıntıyı yaşadık. Hiç bizimle alakası olmayan bize hiçbir şey kattığına inanmadığım derslerde önümüzün bağlandığını da düşünüyoruz.

Atılım Üniversitesi İşletme Bölümü Öğrencisi Mehmet Kavak: Mehmet Kavak İşletme Bölümü öğrencisiyim. Hep 21. yüzyılda insan üzerine konuştuk ama 21. yüzyıl teknolojisi şahsiyet olma bilincini köreltiliyor. Makineler her şeyi yerimize düşünür oldu en basitinden az önce bütün bilgilere ulaşabildiğimizi söylediniz eskiden kütüphanelere gidilirdi. Küçükken ilkokuldayken ansiklopediden bakardık. Ama şimdi Google’a soruyoruz her şeyi söylüyor. Yani bu bilinci nasıl bir daha açığa çıkaracağız?

Dr. Cüneyt Ülsever: Bence Google’a Temel’in yaptığını yap ne var ne yok diye sor bakalım ne cevap verecek. Ondan sonra ikinci bir soru olarak nasılsın diye bir sor bakalım ne diyecek. Benim moralim bozuk ne yapayım diye sor bakalım ne diyecek. Bence bunların hiçbirinin cevabı bugün de yok çünkü hala analiz yapan, düşünce üreten ve hisseden makine keşfedilmiyor. Robotlar nasıl? Sen hiç mesela bir robotla rakı içmeyi denedin mi? Allah için hiç deneme, hele sevişmeyi filan hiç aklının ucundan geçirme. Yok yani bunların adı üzerinde robot hiç duygusuz adama ne deriz biz Robot gibi adam deriz değil mi? Anlatmaya çalıştığım sadece bilgisayarın karşısında oturan çocuk genç de değil. Flört eden giden gezen dolaşan tartışan adabıyla ne bileyim içkisini içen veya beş vakit namaz kılmaksa aynı derecede makbuldür onunla uğraşan. Yani kimliğini sadece üniversitedeki derslerle veya evdeki bilgisayarla sağlayan değil, kendisini her anlamda sorgulayan tekrar ben bunları düşünüyem hocam diyen. Aşık olmanız şart diyorum biriniz kalkıp sorun aşk nedir mesela sohbet muazzam bir şey olsun keyfe gelsin. Çünkü görürüz ki mesela öyle bir tartışma başladığında çok zevkli olur ama yine hocanın dediği gibi bilmiyoruz diye bir

cevap çıkar. Bugün yalnız bir gazetede okudum saniyenin onda biri kadar bir süre içinde insanlar birbirlerine aşık oluyormuş, belirli enzimlerin üretilmesiyleymiş. Niye ben aşık olamıyorum diyenlerin o enzimlerde problemi var. Ama dediğim gibi bak analiz edecek, hissedecek, duyacak olan sensin hiçbir makine hiçbir şey senin yerine düşünmüyor. Şöyle söyleyeyim; buzdolabı suyu sadece soğuk yapıyor ama soğuk su içmenin keyfini insan çıkarıyor, buzdolabı çıkaramıyor. Yani benim yerime de su iç keyfini çıkar diyen buzdolabı teklif ettin mi sana hiç aklına geldi mi böyle bir şey hiç aklına bile gelmiyor değil mi? Ama onun zevkini alan sensin. Çünkü neden? Allah insana her şeyi vermiş birde akıl verdim sana diyor. Biri aklını kullanarak buzdolabını üretiyor. Öbürü parasını kazanıp o buzdolabını satın alarak onun keyfine varıyor hepsi insanda bitiyor. Çünkü Allah da insana diyor ki buraya kadar benden bundan sonrası senden o senin farkından çıkacak olan bir sonuç onun için iş dönüyor dolaşıyor sana geliyor.

Atılım Üniversitesi Uluslararası Lojistik Bölümü Öğrencisi Gürsel Ünlü: Siz dediniz işte babam İktisat okumamı istedi, benim babam da ticaretle uğraşır benim İşletme okumamı istedi. Benim anlamadığım babalarımızın eski kafalarını değiştiremediğimizden mi böyle oluyor yoksa onların izlediği yoldan mı gelmemizi istiyorlar?

Dr. Cüneyt Ülsever: Bence çok güzel bir soru sordun. Onlar sadece o yolu bildikleri için onu size öneriyorlar başka bir şey bilmiyorlar yani yaptıkları çok iyi niyetli. O diyor ki benim bildiğim tek doğru olarak yaptığım budur. O zaman evladına da bu yolu göstereyim ki hatta o benim yaptığım yanlışlardan mümkün olduğu kadar kaçsın doğruları bulsun rahat etsin diye. Ama bir tane yol yok senin yolun başka benim yolum başka onun yolu başka. Mesela kim kiminle evlenir? Ben doğduğumda Bursa'da benimle benden 24 gün sonra doğacak, Bursa'da okuyacak bir kızla evleneceğimi ben Ankara'da doğduğumda benim bunu anlatmam mümkün müydü? Benim yolum öyle aktı o kızın yolu da maalesef öyle aktı ama başka türlü de akabilirdi. Yani şimdi gelip de bana mesela sorsan baba hangi kızla evleneyim en ideali kimdir? Bilmiyorum ki. Hani en fazla evladım ne derler içi güzel olsun, hani vardır klasik laflar işte ruhu güzel olsun, mazbut olsun şu olsun bu olsun klasik senin zaten bildiğin cevapları verebilirim ben onun dışındaki sana ait bir şeydir. Senin aşık olduğun kıza benim oğlumun aşık olduğu kızı ben gördüğümde belki derim ki lan bunun nesini sevdin çünkü bana hitap etmiyordur o kız mümkün. Benim yapmam gereken tek bir şey var onun hayatına karışmamak. Nereye kadar? Çok açık net bir hata görene kadar burada da bırak anne baba olarak arkadaş olarak da karışma hakkınız var. Yani şimdi yok böyle biri ama ne bileyim diyelim ki oda arkadaşınız her gece sabaha kadar alkol içip sızıyorsa okula derse gelemiyorsa ona karışma hakkınız yok mu sizin değil mi hatta mecburiyetiniz var yani onun iyi bir arkadaşaysan kardeşim sen ne yapıyorsun diye müdahale etme hakkınız var yani bazen de hayatta çok açık net hatalar vardır. Büyüklerimiz de daha fazla yaşadıkları için hakları vardır ama onlar daha fazla biliyordur. Ama insanlar genellikle başkasına kendisinin bildiği tek yolu kapsıyor çünkü o başka yol bilmiyor. Ticaret yapan bir adam başka bir şeyi bilmez hatta onu al başka bir şehre götür gel baba burada aynı işi yap ticaret yap de. Adamın eli ayağı boşalır o şehrin kurallarını bilmiyordur.

Soru: Ben Uluslararası İlişkiler üçüncü sınıf öğrencisiyim. Bugün 21. yüzyılda insanların getirdiği yeniliklerden bahsettiniz. En önemlisi rekabet yani ben siz bir ekonomist olarak ayrıca medya sektörünün içinde olduğunuz için bir soru yöneltmek

istiyorum bu rekabet piyasasıyla ilgili özellikle. Bugün bir ticaret merkezi düşünün işte Gana'yla ticaret yapabiliyoruz ucuz mala veya kaliteli mala ulaşabiliyoruz. Ben bu sürecin tam tarafsız olarak ilerlediğine inanmıyorum özellikle de reklam ve propagandası yüzünden. Biliyorsunuz büyük şirketler bu ulaşım olanaklarının artık artması sebebiyle firmalarını üretim merkezlerini dış dünya ülkelerine taşıyorlar. Küreselleşme insanlar arasında iletişim ortak pazar kültürel iletişim güzel ama rekabet piyasasının veya rekabetin olumsuz yönleri var mıdır benim söylediğim gibi?

Dr. Cüneyt Ülsever: Dünyada herhangi bir olgu yok ki olumlu yönleri yanında olumsuz yönleri de olmasın önemli olan hangisinin ağır bastığı. Hani maç hiçbir zaman 5-0 bitmiyor 4-2 mi bitti 4-3 mü bitti ona bakmak gerekiyor. Şöyle söyleyeyim dünyada katma değeri arttırmak için çok değişik yöntemler denendi. Galiba dünya en sonunda onlar içinde hataları, eksikleri, haksızlıkları çok fazla olmakla beraber en etkin en verimli işlerin rekabete açık piyasa ekonomisi olduğuna karar verdi. Çok doğru söylüyorsun bu onun eksiklerinde olmadığı anlamına gelmez. Yani senin Gana'yla ticaret yaparken Türk vatandaşı olarak Amerikan vatandaşına karşı inanılmaz geri kalan tarafların var yani onun sana yapabileceği muazzam bir haksız rekabet var. Küreselleşme makineleşme bir yandan yeni işler icat ederken yeni dünyalar yaratırken işsizler ordusu da yaratıyor. 2000–2007-2008'de gördük ki Serbest Piyasa Ekonomisi krize girdiğinde benim gibi bir liberalin eskiden inandığı gibi krizden de kendi gayretiyle yani kendi doğal süreci içinde çıkamıyor. Bir müdahale gerekmeden değil mi orada fikir birliği oldu kimse de demedi ki bırakın o kendini düzeltir diye. Bazı hastalıklar var kendiliğinden düzeler bazılarında da dışarıdan ilacı vermek zorundasındır. Ama bunların yanında da başka bir yöntem öneremiyoruz ki daha etkin ve daha verimli olduğunu gösterebilir. Dünyayı etkinlik ve derinlik kavramı yönetmeye devam ettiği sürece rekabet denen kavramdan kaçmanız mümkün değil en iyisi mi kazanıyor, bir tersten sorarsan hayır. Ama en iyisinin kazandığı durumlar da oluyor ben öyle söyleyeyim size. Sizin de kendi bireyler olarak bu sistemin dışında bir şey yaratmanız mümkün değil. Eskiden Marksist düşünceyi savunurduk, ben çok şey yaptım tutuklandım içeri de girdim. Şimdi savunduğum görüşleri tam tersini savunuyordum. Şimdi o görüşlere bakıyorum bana komik geliyor. Yani onları biz iyi duygularla dışında niye savunduğumuzu bilmiyorum. Hayal olarak çok şey insanlar eşit olsun diye ne bileyim ben planlı ekonomiyle devlet ortadan kalksın işte her şey işçi sınıfına ait olsun sonra bir baktık ki sözde çok güzel ama hiçbirinin uygulanabilirliği yok üstelik de haksızlığın en beteri de bizim dediğimiz ülkelerde yapılıyor. Yani komünist ülkeler haksızlığın almasını yaptıklarını gördük.